

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลวิชิต

อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 11

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลวิจิต อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations : FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme : UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต (สพข.) และสถานีพัฒนาที่ดิน (สพด.) ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สพด. ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินภูเก็ต

กันยายน 2566

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข-ค
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-2
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-2
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-2
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-4
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-8
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-2
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-5
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-3
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 เขตการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2566	7-1
7.3 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	อ-1

สารบัญญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอมือง จังหวัดภูเก็ ปี 2533-2564	2-3
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลวิชัย อำเภอมือง จังหวัดภูเก็	2-5
3-1	สมบัติดิน ตำบลวิชัย อำเภอมือง จังหวัดภูเก็	3-2
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลวิชัย อำเภอมือง จังหวัดภูเก็	5-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลวิชัย อำเภอมือง จังหวัดภูเก็	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2566-2570	7-6
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-8
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลวิชัย อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ แผน 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)	7-10

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ขอบเขตการปกครองตำบลวิชัย อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต	2-1
2-2	สมุดลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดภูเก็ต	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลวิชัย อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต	2-8
2-4	สัดส่วนคร้วเรือนเกษตร ตำบลวิชัย อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต	2-9
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยคร้วเรือน ตำบลวิชัย อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต ปี 2562	2-11
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลวิชัย อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต	3-2
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลวิชัย อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต	4-4
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลวิชัย อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต	4-5
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลวิชัย อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต	6-5
7-1	การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลวิชัย อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต	7-5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของรูปแบบโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy Model : BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลวิจิต อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ฯ

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร ฯ

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ฯ

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน / สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล

2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

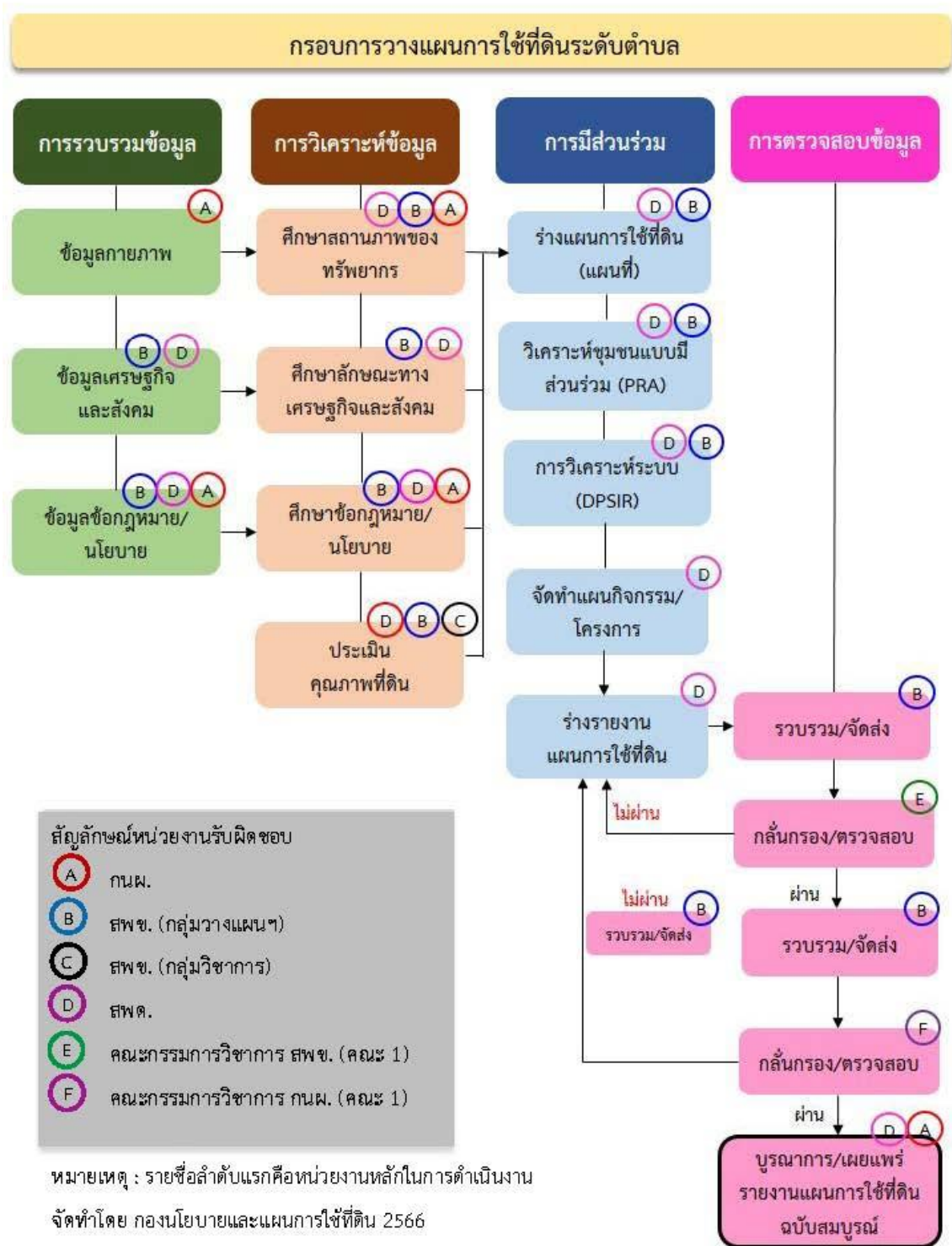

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

วิจิตถิ่นกระโจมไฟ เกาะใหญ่ไม้ท่อน ตะวันรอนแหลมพันวา เมืองท่าค้าขาย หลากหลายวัฒนธรรม งามล้ำหอยมุก (องค์การบริหารส่วนตำบลวิจิต, 2566)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

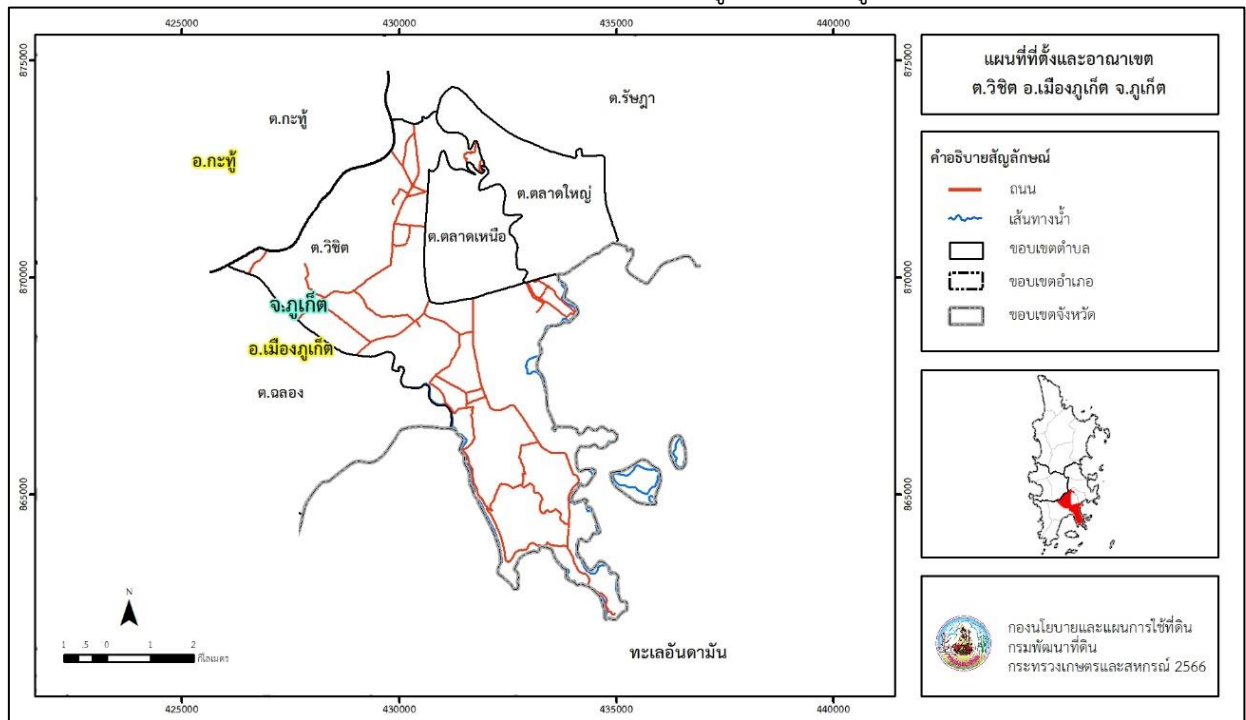

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลวิจิต อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอมืองภูเก็ต มีพื้นที่ประมาณ 56 ตารางกิโลเมตร หรือ 20,461 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ทะเลอันดามัน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลตลาดเหนือ อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต และทะเลอันดามัน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลฉลอง อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลวิจิต อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลวิจิต อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ส่วนการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านนาบอนใต้	หมู่ที่ 6 บ้านบ่อแร่
หมู่ที่ 2 บ้านแหลมชั้น	หมู่ที่ 7 บ้านอ่าวมะขาม
หมู่ที่ 3 บ้านดินเขา	หมู่ที่ 8 บ้านแหลมพันวา
หมู่ที่ 4 บ้านระแงง	หมู่ที่ 9 บ้านท่าแครงบน
หมู่ที่ 5 บ้านชิดเขียว	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นราบลุ่ม ตั้งอยู่ระหว่างทะเลกับภูเขา โดยมีพื้นที่ติดกับทะเล ใช้ทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ พื้นที่เนินเขา ใช้ทำการเกษตร พื้นที่ราบใช้เป็นที่อยู่อาศัย

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) พบว่า ตำบลลิขิต อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 28.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 32.8 องศาเซลเซียส ในเดือนมีนาคม และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 25.5 องศาเซลเซียส ในเดือนพฤศจิกายนและธันวาคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 2,333.4 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 179 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนตุลาคม มีปริมาณฝน 352.1 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 23 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดภูเก็ด ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืชได้ตลอดทั้งปี

ช่วงที่มีน้ำมากเกินไป เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนมีนาคมถึงกลางเดือนธันวาคม (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดภูเก็ด^{1/} (พ.ศ.2536-2565)

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ^{2/} (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	25.1	33.0	28.4	71.0	51.5	5.8	75.3	47.3
ก.พ.	25.4	34.0	29.0	69.0	28.1	3.8	72.5	26.8
มี.ค.	26.0	34.4	29.5	71.0	84.7	8.2	81.2	73.2
เม.ย.	26.3	34.1	29.6	75.0	148.8	12.8	76.2	113.4
พ.ค.	26.2	33.2	29.1	79.0	241.4	18.7	76.0	148.2
มิ.ย.	25.8	32.6	28.6	79.0	256.7	19.0	72.9	150.7

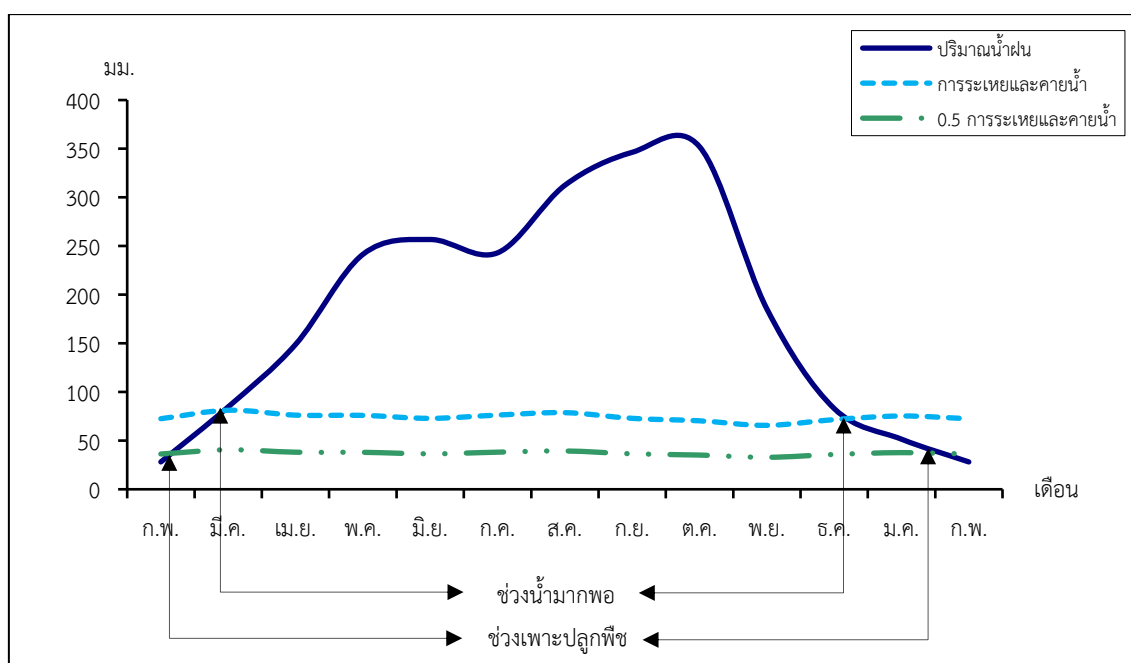
แผนการใช้ที่ดินตำบลวิจิตร อำเภอมืองภูเก็ จังหวัดภูเก็

ก.ค.	25.7	32.3	28.5	79.0	243.0	19.1	76.3	148.5
ส.ค.	25.6	32.2	28.3	79.0	312.4	19.6	78.7	156.2
ก.ย.	25.1	31.9	27.8	81.0	346.3	21.6	72.9	159.6
ต.ค.	25.0	31.8	27.7	82.0	352.1	23.2	70.4	160.2
พ.ย.	25.3	32.1	28.0	79.0	185.4	16.4	65.7	130.4
ธ.ค.	25.0	32.1	27.9	75.0	83.0	10.7	71.6	72.0
เฉลี่ย	25.5	32.8	28.5	76.6	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	2,333.4	178.9	889.7	1,386.5

หมายเหตุ : ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

หมายเหตุ : ใช้ข้อมูลปริมาณน้ำฝน 13 เดือน เพราะสามารถแสดงให้เห็นความต่อเนื่องของข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ปี พ.ศ. 2536-2565

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลศรีสุนทรอำเภอมืองภูเก็ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 7,608 ไร่ หรือร้อยละ 25.09 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 12,440 ไร่ หรือร้อยละ 41.02 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 141 ไร่ หรือร้อยละ 0.46 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาไร่

- 2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 643 ไร่ หรือร้อยละ 2.13 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สับปะรด/ยางพารา สับปะรด สับปะรด/ปาล์มน้ำมัน ไร่ร้าง อ้อย
- 3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 9,715 ไร่ หรือร้อยละ 32.03 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม ไม้ยืนต้นผสม สะเดา/มะพร้าว เป็นต้น
- 4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 1017 ไร่ หรือร้อยละ 3.35 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม มะพร้าว กล้วยทุเรียน/เงาะ เงาะ เป็นต้น
- 5) พืชสวนมีเนื้อที่ 158 ไร่ หรือร้อยละ 0.52 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม พืชผัก ไม้ดอก ไม้ประดับ
- 6) พืชหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 174 ไร่ หรือร้อยละ 0.58 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชหญ้าเลี้ยงสัตว์ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก/โรงเรือนเลี้ยงสุกร โรงเรือนเลี้ยงสุกร
- 7) พืชน้ำ มีเนื้อที่ 54 ไร่ หรือร้อยละ 0.18 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ผักบุ้ง
- 8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 538 ไร่ หรือร้อยละ 1.77 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง สถานที่เพาะเลี้ยงปลา สถานที่เพาะเลี้ยงกุ้ง
- 2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 5,811 ไร่ หรือร้อยละ 19.16 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าไม้ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์ ป่าชายเลนรอสภาพฟื้นฟู ป่าชายเลนสมบูรณ์
- 2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,387 ไร่ หรือร้อยละ 4.57 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง ทะเล อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา คลองชลประทาน
- 2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 3,078 ไร่ หรือร้อยละ 10.16 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชหญ้าธรรมชาติ เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า พืชหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ถม พื้นที่ลุ่ม เป็นต้น

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลวิจิตร อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	10,145	48.11
U101	ตัวเมืองและย่านการค้า	224	1.06
U200	หมู่บ้าน/ที่ดินจัดสรรร้าง	46	0.22
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	7,286	34.55
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	802	3.80
U404	ท่าเรือ	109	0.52
U405	ถนน	381	1.81
U500	พื้นที่อุตสาหกรรมร้าง	40	0.19
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	227	1.08

U600	สถานที่ร้าง	4	0.02
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	520	2.46
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮ้าส์	439	2.08

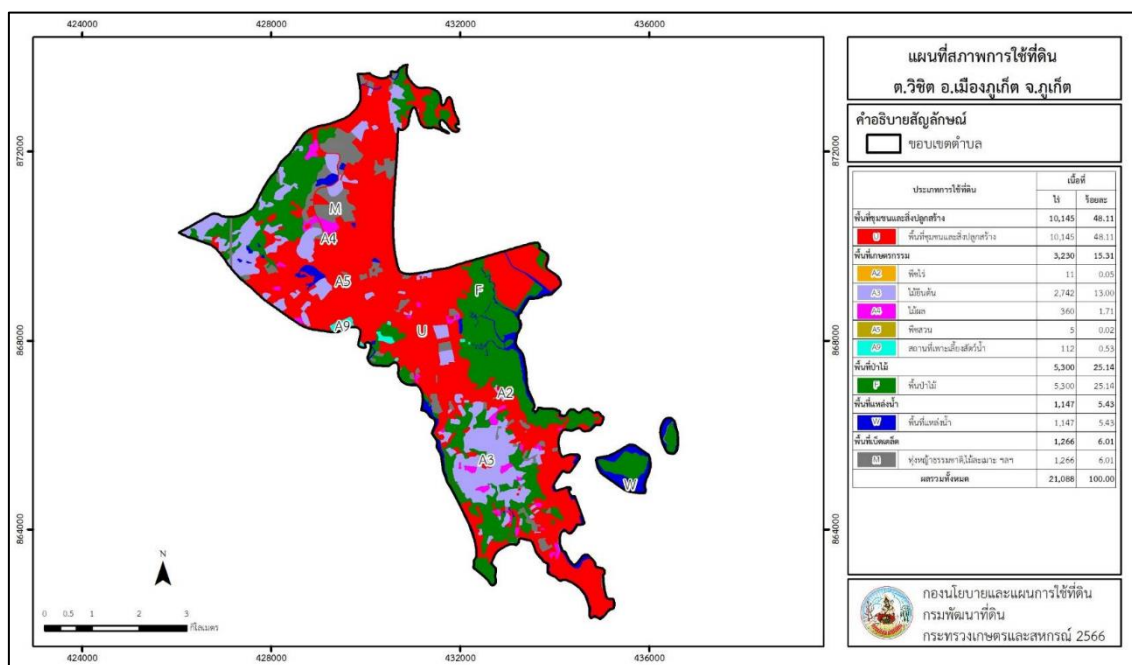
ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U603	สุสาน ป่าช้า	55	0.26
U605	สถานีบริการน้ำมัน	12	0.06
A	พื้นที่เกษตรกรรม	3,230	15.31
A205/A302	สับปะรด/ยางพารา	11	0.05
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	321	1.52
A301	ไม้ยืนต้นผสม	84	0.40
A302	ยางพารา	2,326	11.03
A303	ปาล์มน้ำมัน	11	0.05
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	22	0.10
A401	ไม้ผลผสม	99	0.47
A403	ทุเรียน	4	0.02
A405	มะพร้าว	150	0.71
A405/A411	มะพร้าว/กล้วย	14	0.07
A408	มะม่วงหิมพานต์	17	0.08
A411	กล้วย	54	0.26
A502	พืชผัก	5	0.02
A900	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง	37	0.17
A903	สถานที่เพาะเลี้ยงกุ้ง	75	0.36
F	พื้นที่ป่าไม้	5,300	25.14
F100	ป่าไม่ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	567	2.69
F101	ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์	2,764	13.11
F300	ป่าชายเลนรอสภาพฟื้นฟู	40	0.19
F301	ป่าชายเลนสมบูรณ์	1,929	9.15
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	1,266	6.01
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	383	1.82

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	102	0.48
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	465	2.21
M401	พื้นที่กองวัสดุ	8	0.04
M405	พื้นที่ถม	279	1.32
M601	หาดทราย	29	0.14
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	1,147	5.43
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	125	0.59
W103	ทะเล	834	3.95
W202	บ่อน้ำในไร่นา	188	0.89
ผลรวมทั้งหมด		21,088	100.00

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลวิจิต อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ท

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลวิชัยมีประชากรรวม 53,056 คน แยกเป็นชาย 24,718 คน เป็นหญิง 28,338 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 1,572.50 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 35,517 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 368 ครัวเรือน หรือร้อยละ 1.04 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 35,149 ครัวเรือน หรือร้อยละ 98.96 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 2-3 ถึง ตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลวิชัย อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด ปี 2565

พื้นที่	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลวิชัย	35,517	24,718	28,338	53,056
หมู่ที่ 0 วิชัย	1	443	392	835
หมู่ที่ 1 นาบอนใต้	8,263	6,867	7,708	14,575
หมู่ที่ 2 แหลมชั้น	6,788	4,799	5,816	10,615
หมู่ที่ 3 ดินเขา	3,467	2,914	3,540	6,454
หมู่ที่ 4 ระแงะ	5,449	2,172	2,760	4,932
หมู่ที่ 5 ชิดเขียว	2,045	815	877	1,692
หมู่ที่ 6 บ่อแร่	4,368	3,728	4,194	7,922
หมู่ที่ 7 อ่าวมะขาม	1,810	1,263	1,256	2,519
หมู่ที่ 8 แหลมพันวา	1,504	821	766	1,587
หมู่ที่ 9 ท่าแครงบน	1,822	896	1,029	1,925

ที่มา : กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลวิจิตร อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ปี 2565

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	35,517	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	368	1.04
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มากขึ้นทะเบียนฯ	35,149	98.96

ที่มา : 1) กรมการปกครอง (2566)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลวิจิตรมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 35,517 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 0.59 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลวิจิตรประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่นๆ มีเกษตรกรบางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป สำหรับพืชที่เกษตรกรปลูกเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ยางพารา และมะพร้าว ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภค หากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2566 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 223,702.70 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 110,442.68 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 130,876.86 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 68,049.61 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 92,825.84 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 42,393.07 บาท ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลวิชัย อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง				
ตำบลวิชัย	216,559.08	1,641.64	5,448.57	53.42	223,702.70	110,442.68	130,876.86	68,049.61
หมู่ที่ 1 นาบอนใต้	183,016.74	183.89	4,161.23	4.08	187,365.94	167,791.05	156,716.43	140,343.62
หมู่ที่ 2 แหลมชั้น	145,839.60	154.35	809.26	-	146,803.20	78,949.21	129,081.47	69,418.65
หมู่ที่ 3 ตีนเขา	222,820.44	1,391.87	1,432.78	159.08	225,804.17	123,258.41	109,730.48	59,897.94
หมู่ที่ 4 ระแงะ	216,307.39	975.38	721.68	-	218,004.45	105,321.41	159,779.11	77,191.83
หมู่ที่ 5 ชิดซ้าย	165,916.53	630.89	1,994.58	32.52	168,574.53	75,673.97	114,069.35	51,206.31
หมู่ที่ 6 บ่อแร่	243,920.91	3,018.87	4,581.91	23.45	251,545.15	111,987.48	133,627.42	59,490.70
หมู่ที่ 7 อ่าวมะขาม	262,155.70	1,752.81	1,704.98	261.64	265,875.12	117,725.80	158,026.00	69,971.71
หมู่ที่ 8 แหลมพันวา	193,997.13	6,666.67	33,614.37	-	234,278.16	97,756.35	106,959.77	44,630.70
หมู่ที่ 9 ท่าแครงบน	315,057.24	-	16.35	-	315,073.59	115,520.42	109,901.70	40,295.00

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566.

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2566.

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลลิขิต อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผน การใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่สงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

(1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 513 ไร่

(2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 2,551 ไร่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 เนื้อที่ 2,800 ไร่

2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 5,919 ไร่

3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 6,134 ไร่

4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 3,090 ไร่

5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 3,145 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลวิชัย มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) 2,333.4 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน

3.2.3 น้ำใต้ดินจากฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล,2566) พบว่า ตำบลวิชัย มีจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลวิชัย อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 16 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 7 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Bu-siA ชุดดินสายบุรี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแบ่ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 246 ไร่ หรือร้อยละ 1.17 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Sng-siA ชุดดินสงขลา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 251 ไร่ หรือร้อยละ 1.19 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Tkt-siA ชุดดินตะกั่วทุ่ง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแบ่ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,625 ไร่ หรือร้อยละ 12.44 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 13 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Chl-sclC ชุดดินฉลอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 65 ไร่ หรือร้อยละ 0.31 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Chl-siB ชุดดินฉลอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 313 ไร่ หรือร้อยละ 1.48 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Chl-lsk-siA ดินฉลองที่เป็นดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 347 ไร่ หรือร้อยละ 1.65 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Chl-lsk-siB ดินฉลองที่เป็นดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 173 ไร่ หรือร้อยละ 0.82 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Chl-lsk-siC ดินฉลองที่เป็นดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 60 ไร่ หรือร้อยละ 0.28 ของเนื้อที่ตำบล

- 6) หน่วยแผนที่ดิน Klt-clC ชุดดินคลองเต้ง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 156 ไร่ หรือร้อยละ 0.74 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ดิน Klt-clD ชุดดินคลองเต้ง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 659 ไร่ หรือร้อยละ 3.13 ของเนื้อที่ตำบล
- 8) หน่วยแผนที่ดิน Ntn-clC ชุดดินนาทอน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,181 ไร่ หรือร้อยละ 24.57 ของเนื้อที่ตำบล
- 9) หน่วยแผนที่ดิน Ntn-clD ชุดดินนาทอน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 228 ไร่ หรือร้อยละ 1.08 ของเนื้อที่ตำบล
- 10) หน่วยแผนที่ดิน Pga-sclC ชุดดินพังงา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 588 ไร่ หรือร้อยละ 2.79 ของเนื้อที่ตำบล
- 11) หน่วยแผนที่ดิน Pk-sclC ชุดดินภูเก็ต มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 96 ไร่ หรือร้อยละ 0.46 ของเนื้อที่ตำบล
- 12) หน่วยแผนที่ดิน Pk-sclD ชุดดินภูเก็ต มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 154 ไร่ หรือร้อยละ 0.73 ของเนื้อที่ตำบล
- 13) หน่วยแผนที่ดิน Tim-sclD ชุดดินท้ายเหมือง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 7 หน่วยแผนที่ ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ BEACH หาดทราย มีเนื้อที่ 22 ไร่ หรือร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ I เกาะ มีเนื้อที่ 627 ไร่ หรือร้อยละ 2.97 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ ML ที่ดินดัดแปลง มีเนื้อที่ 204 ไร่ หรือร้อยละ 0.97 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ P บ่อ มีเนื้อที่ 1,896 ไร่ หรือร้อยละ 8.99 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 5,734 ไร่ หรือร้อยละ 27.19 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ U พื้นที่ชุมชน มีเนื้อที่ 729 ไร่ หรือร้อยละ 3.46 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 721 ไร่ หรือร้อยละ 3.42 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินเค็ม มีเนื้อที่ 2,625 ไร่ หรือร้อยละ 12.44 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินตะกั่วทุ่ง (Tkt) และปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 1,395 ไร่ หรือร้อยละ 6.62 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ดินฉลอมที่เป็นดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบ (Chl-lsk) และชุดดินคลองเต้ง (Klt)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลวิจิต อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลวิชัย อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Bu-silA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	<35	4.5-6.0	4.5-5.5	<2	-	246	1.17
Chl-lsk-slA	0-2	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	213	1.01
Chl-lsk-slA*	0-2	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	134	0.64
Chl-lsk-slB	2-5	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	151	0.72
Chl-lsk-slB*	2-5	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	22	0.10
Chl-lsk-slC	5-12	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	60	0.28
Chl-sclC	5-12	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	65	0.31
Chl-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	313	1.48
Klt-clC	5-12	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	4.5-5.0	4.5-5.5	<2	-	156	0.74
Klt-clD	12-20	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	4.5-5.0	4.5-5.5	<2	-	659	3.13
Ntn-clC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	<35	5.0-5.5	4.5-5.5	<2	-	5,181	24.57
Ntn-clD	12-20	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	<35	5.0-5.5	4.5-5.5	<2	-	228	1.08
Pga-sclC	5-12	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	588	2.79
Pk-sclC	5-12	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.5	<2	-	96	0.46
Pk-sclD	12-20	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.5	<2	-	154	0.73
Sng-slA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	4.5-6.0	4.5-5.5	<2	-	251	1.19
Tim-sclD	12-20	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	13	0.06
Tkt-silA	0-2	>150	เลวมาก	สูง	>20	>75	6.0-8.0	7.5-8.0	<2	-	237	1.12
Tkt-silA*	0-2	>150	เลวมาก	ปานกลาง	>20	>75	6.0-8.0	7.5-8.0	<2	-	2,388	11.32
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,734	27.19
BEACH	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	0.10
I	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	627	2.97

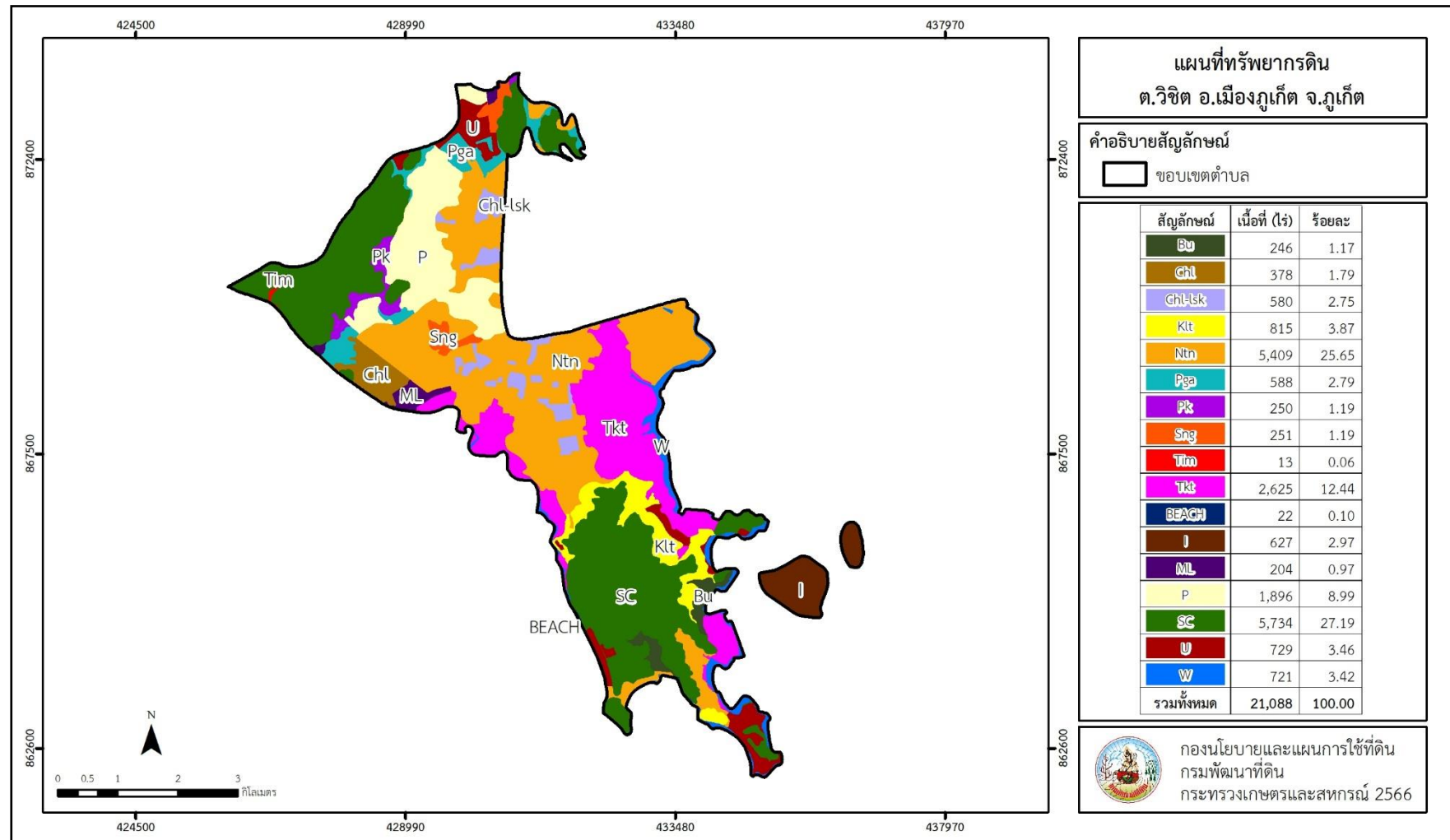

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความ อิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำ ไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของ ชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
ML	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	204	0.97
P	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,896	8.99
U	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	729	3.46
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	721	3.42
รวมทั้งหมด											21,088	100.00

หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลวิชัย อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลลิขิต คือ

- 1) ที่ดินติดพื้นที่ของเอกชนและสาธารณะ
- 2) ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรเนื่องจากเป็นชุมชนเมืองทำให้มีพื้นที่จำกัด
- 3) ขาดความรู้ทางการเกษตร
- 4) ขาดแคลนปัจจัยทางการเกษตร
- 5) พื้นที่บางชุมชนเป็นดินทรายทำให้พืชไม่เจริญเติบโต
- 6) พื้นที่อยู่อาศัยเป็นพื้นที่ของหน่วยงานรัฐจัดสรรให้ แต่ไม่ให้สิทธิ์ครอบครอง
- 7) น้ำทะเลหนุน ผลผลิตได้รับความเสียหาย

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลลิขิต มีความต้องการ 10 ประการ คือ

- 1) ต้องการวิเคราะห์ดินสำหรับปลูกพืชในกระถาง
- 2) ต้องการกระถางปลูกพืช
- 3) ต้องการเมล็ดพันธุ์พืช
- 4) ต้องการให้เจ้าหน้าที่แนะนำการปลูกพืช
- 5) ต้องการความรู้เรื่องการทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมัก และดินสำหรับปลูกพืช
- 6) ต้องการศึกษาดูงานการทำเกษตรชุมชนเมือง
- 7) ต้องการให้เจ้าหน้าที่แนะนำการจัดตั้งสหกรณ์ชุมชน
- 8) ต้องการใช้พื้นที่สาธารณะที่ยังไม่ใช้ประโยชน์มาทำการเกษตรของชุมชนเมือง
- 9) ต้องการทำการตลาดทางการเกษตร
- 10) ส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรแบบชุมชนเมือง

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 3 ประการ คือ

- 1.1) ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตร
- 1.2) การขยายตัวของชุมชนเมือง
- 1.3) การถือครองในกรรมสิทธิ์ที่ดิน

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 5 ประการ คือ

- 2.1) ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.2) สิทธิในการครอบครองที่ดิน
- 2.3) พื้นที่จำกัดเหมาะสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยมากกว่าการทำเกษตร
- 2.4) ชุมชนไม่เล็งเห็นความสำคัญทางด้านการเกษตร
- 2.5) ขาดปัจจัยในการทำเกษตร

3) สถานะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 4 ประการ คือ

- 3.1) ขาดแรงจูงใจ
- 3.2) ราษฎรเรียกร้องสิทธิในที่ดิน
- 3.3) เป็นพื้นที่ชุมชนเมือง ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตร
- 3.4) การดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนเมือง ทำให้ยากต้องการร่วมกลุ่ม

เพื่อแก้ปัญหาในการทำเกษตร

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประการ คือ

- 4.1) เพิ่มรายจ่ายในการบริโภคพืชผักให้กับเกษตรกรเนื่องจากไม่มีพื้นที่ไว้ปลูกพืชผัก
- 4.2) ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตร
- 4.3) ขาดองค์ความรู้ในการเลือกใช้วัสดุในการปลูกพืช
- 4.4) พื้นที่เป็นดินทรายไม่สามารถอุ้มน้ำได้ และมีธาตุอาหารในดินน้อย

ในครัวเรือน

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

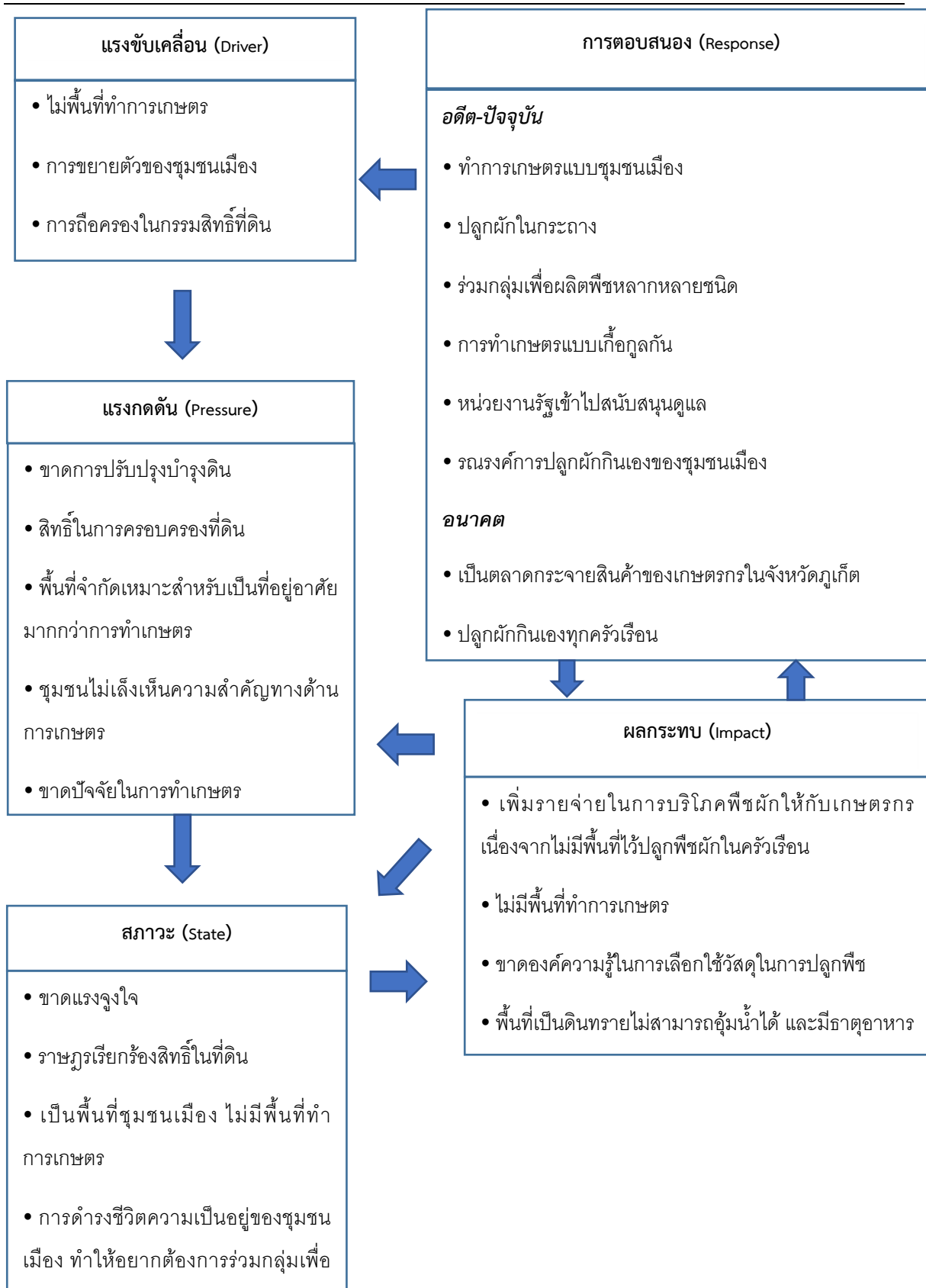
อดีต-ปัจจุบัน

- 5.1) ทำการเกษตรแบบชุมชนเมือง
- 5.2) ปลูกผักในกระถาง
- 5.3) ร่วมกลุ่มเพื่อผลิตพืชหลากหลายชนิด
- 5.4) การทำเกษตรแบบเกื้อกูลกัน
- 5.5) หน่วยงานรัฐเข้าไปสนับสนุนดูแล
- 5.6) รณรงค์การปลูกผักกินเองของชุมชนเมือง

อนาคต

- (1) เป็นตลาดกระจายสินค้าของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ต
- (2) ปลูกผักกินเองทุกครัวเรือน

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลลือชัย อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลวิชัย อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

- 1) ไม้ผลผสมผสาน จะเริ่มเก็บเกี่ยวได้ 5-7 ปีหลังจากการปลูก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การดูแลรักษาและสภาพดินที่มีความเหมาะสม
- 2) พืชผักทั่วไป สามารถเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวได้ตลอดทั้งปี

ชนิดพืช \ เดือน	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1. ไม้ผลผสมผสาน	ไม้ผลผสมผสาน											
พืชทั่วไป												
2. พืชผัก	พืชผัก											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลฉลอง อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิตและคำณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ทุเรียน ปาล์มน้ำมัน สับปะรด ลองกอง
ยางพารา สะตอ

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลวิชัย อำเภอมืองภูเก็ด
จังหวัดภูเก็ด ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดินดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลวิชัย อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด

หน่วยแผนที่ดิน	ทุเรียน	ปาล์มน้ำมัน	สับปะรด	ลองกอง	ยางพารา	สละ
Bu-silA	S3o	S2on	S3o	S3o	S3o	N
Chl-lsk-slA	N	N	S2rns	N	S3r	N
Chl-lsk-slB	N	N	S2rns	N	S3r	N
Chl-lsk-slC	N	N	S2erns	N	S3r	N
Chl-sclC	S2ns	S2ns	S2ens	S2ns	S2ns	S2ns
Chl-slB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Klt-clC	N	N	S2ern	N	S3r	N
Klt-clD	N	N	S3e	N	S3r	N
Ntn-clC	S3r	S3r	S2en	S3r	S2rn	S3r
Ntn-clD	S3r	S3r	S3e	S3r	S2ewrn	S3r
Pga-sclC	S2ns	S2ns	S2ens	S2ns	S2ns	S2ns
Pk-sclC	S2ns	S2ns	S2ens	S2ns	S2ns	S2ns
Pk-sclD	S2ewns	S2ewns	S3e	S2ewns	S2ewns	S2ewns
Sng-slA	S3o	S2on	S3o	S3o	S3o	N
Tim-sclD	S2ewns	S2ewns	S3e	S2ewns	S2ewns	S2ewns
Tkt-silA	N	N	N	N	N	N
SC	N	N	N	N	N	N

หมายเหตุ : * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

: ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน

w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร

r = สภาพการหยั่งลึกของราก

o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช

n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหารพืช

s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ โดยมีทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลวิจิต อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าชายเลนสมบูรณ์ ป่าชายเลนรอสภาพฟื้นฟู ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์ ป่าไม้ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟูพื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 1,960 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 9.05 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 1,787 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 8.39 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 48 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.23 ของเนื้อที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยไว้ตามธรรมชาติไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดังเดิม

3) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 125 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.59 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก แผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตประมง มีเนื้อที่ 3,210 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 15.07 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พินาศไปใช้ประโยชน์ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 374 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.76 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะพร้าว, ไม้ผลผสม, กล้วย, มะม่วง หิมพานต์ ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 2,688 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 12.62 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ไม้ยืนต้นผสม, ยางพารา, ปาล์มน้ำมัน , ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 43 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.20 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ ไม้ดอก, ไม้ประดับ, พืชผัก

2) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 105 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.49 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงกุ้ง, สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 10,164 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 47.74 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 8,859 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 41.61 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ตัวเมืองย่านการค้า หมู่บ้าน/ที่ดินจัดสรรร้าง ท่าเรือ และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 268 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.26 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม พื้นที่อุตสาหกรรมร้าง

(3) และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 1,037 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.87 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์ สุสาน ป่าช้า สถานีบริการน้ำมัน เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,156 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.43 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 965 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.53 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย คลอง ทะเล เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 191 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.90 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น บ่อน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 1,340 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 6.29 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น พืชพันธุ์ธรรมชาติ พืชพันธุ์สลับไม้พุ่มไม้ละเมาะ เหมืองเก่าบ่อขุดเก่า พื้นที่กองวัสดุ พื้นที่ถม หาดทราย เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 3,462 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 16.26 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

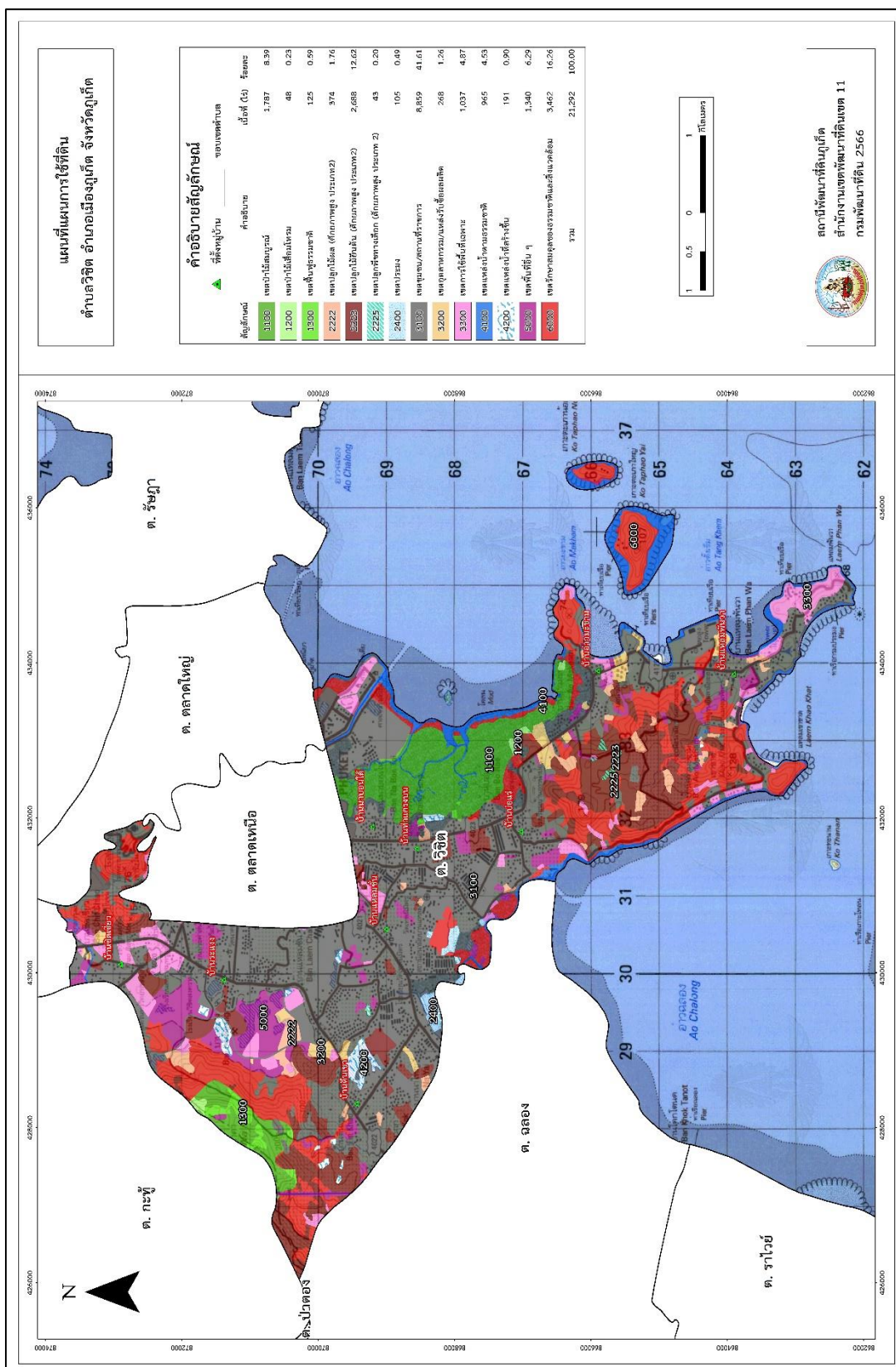
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลวิจิตร อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตป่าไม้	1,960	9.05
(1) เขตป่าไม้สมบูรณ์	1,787	8.39
(2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	48	0.23
(3) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ	125	0.59
2. เขตเกษตรกรรม	3,210	15.07
2.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง	3,105	14.58
2.1.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	3,105	14.58
(1) เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท2)	374	1.76
(2) เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท2)	2,688	12.62
(3) เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพสูง ประเภท2)	43	0.20
2.2 เขตประมง	105	0.49
3. เขตเขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	10,164	47.74
(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	8,859	41.61
(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	268	1.26
(3) เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	1,037	4.87
4. เขตแหล่งน้ำ	1,156	5.43
(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	965	4.53
(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	191	0.90
5. เขตพื้นที่อื่นๆ	1,340	6.29
6. เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3,462	16.26
รวม	21,292	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลวิชัย อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลวิชัย อำเภอมืองภูเก็ต

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลวิจิตร อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ตแล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567 ถึง 2570

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลวิจิตรไปเสนอต่อเทศบาลตำบลวิจิตร เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินภูเก็ต เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินภูเก็ต นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2566

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) **ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินตื้น** มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (6) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (7) การจัดหาปุ๋ยโดโลไมต์
- (8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (9) การส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน (หมอดินอาสา)

2) **พื้นที่ขาดแคลนน้ำ** มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

- (3) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ (งานขุดลอกและงานวางระบบส่งน้ำ)
- 3) **พื้นที่น้ำทะเลรุกล้ำ** มีแผนงาน/โครงการการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่ม-ดอน ดังนี้
- (1) การอนุรักษ์ฯ ในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำ
 - (2) พื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร
- 4) **การจัดการทรัพยากรดินเพื่อการเกษตร** มีแผนงาน/โครงการจัดองค์ความรู้ทางการเกษตร ดังนี้
- (1) โครงการบำรุงดินดี
 - (2) โครงการพัฒนาเกษตรกรของกลุ่มเดิมเข้มแข็งส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมี
 - (3) การพัฒนาศักยภาพของหมอดินอาสาด้านการพัฒนาที่ดินตามบริบทของท้องถิ่น
 - (4) สนับสนุนชุดวิเคราะห์ดินภาคสนาม (Test kit)

7.3 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

- 1) **เขตทำนา เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น**
 - (1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
 - (2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)
 - (3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)
 - (4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
- 2) **เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ**
 - ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ศาลาเอนกประสงค์บ้านบ่อแร่ (คลองมุดง) เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2566 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำ ปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลวิจิตร กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลวิจิตรในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ปัญหาดินเสื่อมโทรม (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำจนเกิดแล้งซ้ำซาก (3) ปัญหาน้ำทะเลรุกล้ำพื้นที่ทำการเกษตรทำให้ผลผลิตเสียหาย และมีปัญหารองลงมา คือ ขาดปัจจัยการผลิตทางการเกษตรและองค์ความรู้ในการทำเกษตร ปัญหาดังกล่าวนี้นำส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน ได้แก่ ดินเป็นกรด ดินเค็ม และดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ คุณภาพของดินจึงไม่ค่อยจะเหมาะสมต่อการเกษตร ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลง

ในกรณีของปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน จากการวิเคราะห์ความลาดชันของตำบลวิจิตร ซึ่งมีเนื้อที่ระดับความลาดชันมากกว่า 15% มีจำนวนมากถึง 655 ไร่ ระดับความลาดชันระหว่าง 5-15% มีจำนวน 342 ไร่ มีที่ราบที่ระดับความลาดชัน 0-2% มีจำนวน 12,719 ไร่ (รูปที่ 7-1) ทำให้สูญเสียธาตุอาหารไปกับปริมาณดินที่ถูกชะล้างมาตกตะกอนโดยตรง วิธีการปฏิบัติที่ลดการชะล้างพังทลายของดิน จึงเป็นการลดการสูญเสียธาตุอาหาร สามารถแก้ไขได้โดยมาตรการทางวิธีกล เช่นการไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ การทำขั้นบันไดดิน การยกร่องตามแนวระดับ การยกร่องขวางทางลาดชัน ปลูกพืชยืนต้นเป็นแนวขวางแนวลาดชันเพื่อลดความแรงของกระแสน้ำ การปลูกหญ้าแฝกเป็นพืชแนวป้องกัน และการใช้ถุ่ยทรายและการปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวป้องกันขวางร่องน้ำ เป็นต้น

การแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน จะต้องดำเนินการทั้งตำบล ได้แก่ (1) **ปัญหาดินกรด** ปรับปรุงดินโดยวัสดุปูน (โดโลไมท์) และมีการใช้วัสดุอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ในการปรับปรุงบำรุงดิน (2) **ด้านปัญหาดินเค็ม** ปรับปรุงสภาพดินโดยใช้สารต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยขาวหรือยิปซัม หรือการเลือกชนิดพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่ และควบคุมระดับน้ำใต้ดินที่เค็มโดยระบบระบายน้ำแบบเปิด (3) **ด้านปัญหาดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ** มีธาตุอาหารน้อย ควรปรับปรุงดินด้วยวัสดุอินทรีย์ต่าง ๆ เช่น ปุ๋ยคอก มูลสัตว์ รวมถึงการปลูกพืชตระกูลถั่ว เพื่อเพิ่มธาตุอาหารพืช และช่วยในการอุ้มน้ำได้ดีขึ้น ในกรณีของการขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภค/บริโภค และบางพื้นที่ขาดน้ำในการทำเกษตร รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อกักน้ำในดิน คงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อจัดหาน้ำให้แหล่งน้ำต้นทุน โดยวิธีการต่าง ๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ การแก้ไขปัญหการขาดแคลนน้ำหรือน้ำท่วมจะต้องดำเนินการทั้งตำบล ต้องมีการจัดทำร่วมกับการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ มีก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน สร้างอ่าง ฝายเก็บน้ำเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บน้ำ ฝายกั้นน้ำ ลำน้ำ เป็นต้น ขุดเจาะบ่อบาดาล ก่อสร้างคลองส่ง น้ำเพื่อการกระจายน้ำ และป้องกันน้ำท่วม ภายใต้ระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ

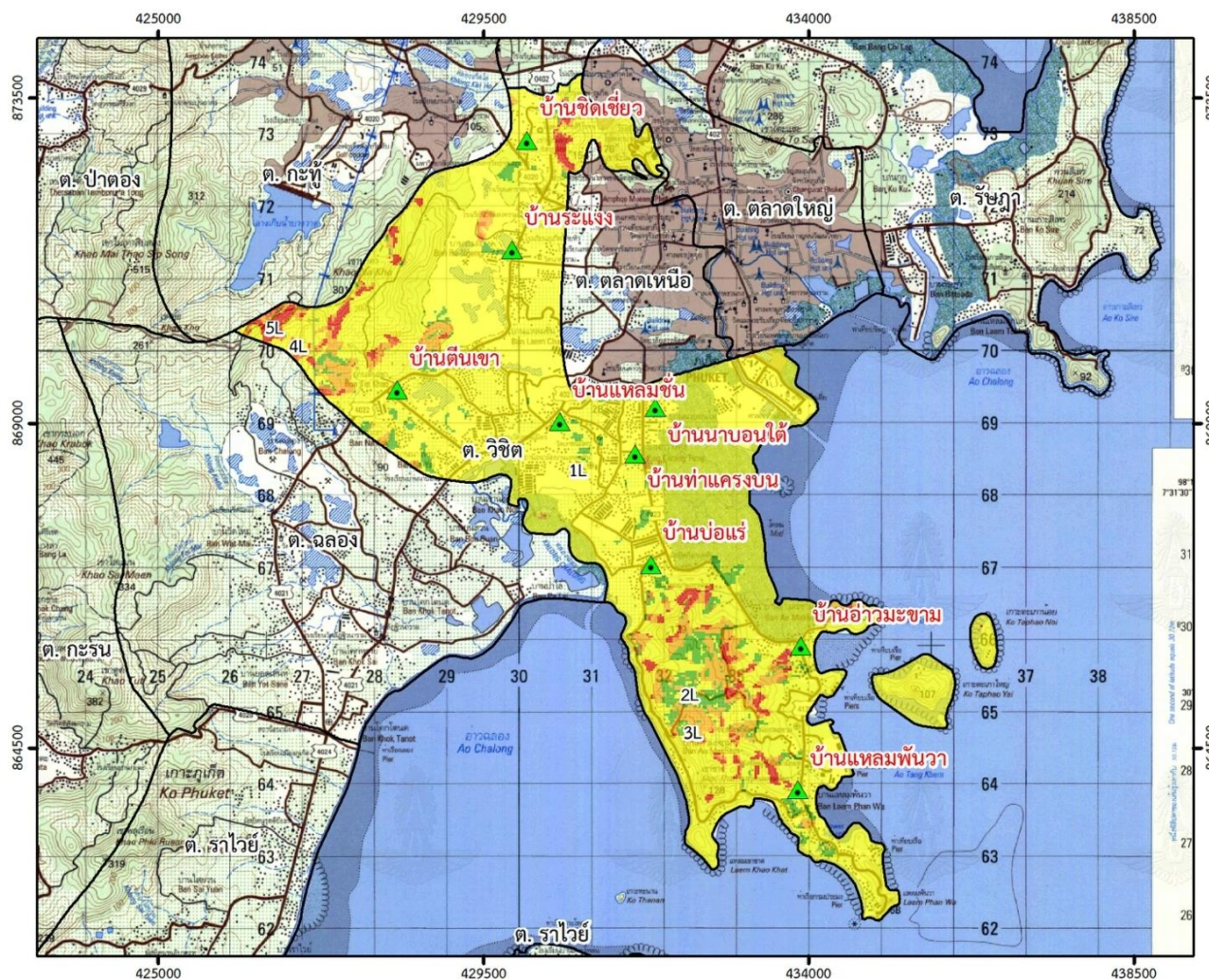
ในกรณีพื้นที่น้ำทะเลรุกล้ำ การแก้ปัญหาดังกล่าวโดยขุดสร้างคัน ดินล้อมรอบพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อป้องกันการรุกของน้ำเค็ม การขุดยกร่องปรับปรุงแปลงสำหรับปลูกพืช จัดหาแหล่งน้ำสำรอง เพื่อกักน้ำจืดจากแม่น้ำหรือกักเก็บน้ำธรรมชาติ หรือขุดบ่อบาดาลเพื่อนำน้ำใต้ดิน ขึ้นมาใช้และระบายน้ำเค็มออกจากแปลงปลูกให้หมด แล้วจัดหาน้ำจืดมาให้แก่ต้นไม้ผล เพื่อช่วยให้ต้นไม้ ผลมีชีวิตอยู่รอดอีกทั้งยังช่วยล้างความเค็มของดิน

ในกรณีเกษตรกรขาดองค์ความรู้ในการทำเกษตรกรรม ต้องการเข้าถึงการจัดการดินที่ถูกต้องและเหมาะสมกับพืช สามารถเข้าร่วมกับโครงการบัตดินดีโครงการพัฒนาเกษตรกรของกลุ่มเดิมเข้มแข็ง ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีการพัฒนาศักยภาพของหมอดินอาสาด้านการพัฒนาที่ดิน

แผนการใช้ที่ดินตำบลวิจิต อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต

แผนที่การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลวิจิต อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต				
คำอธิบายสัญลักษณ์				
		ตำแหน่งหมู่บ้าน		
		ขอบเขตตำบล		
สัญลักษณ์	ระดับ	คำอธิบาย	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
1L	0-2	น้อย	18,460	86.70
2L	2-5	ปานกลาง	906	4.26
3L	5-15	รุนแรง	1,208	5.67
4L	15-20	รุนแรงมาก	144	0.68
5L	>20	รุนแรงมากที่สุด	574	2.69
รวม			21,292	100.00
หมายเหตุ : เนื้อที่ได้จากการคำนวณด้วยโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS)				
 0 0.5 1 2 3 กิโลเมตร				
 สถานพัฒนาที่ดินภูเก็ต สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 11 กรมพัฒนาที่ดิน				

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลวิจิต อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2566-2570

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 285 ไร่ 2. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 1,471 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 1.2 การจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 1.5 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์ 1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด 1.7 การใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน(ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง) 1.8 จัดตั้งธนาคารปุ๋ยการใช้ พด. 2. การบริหารจัดการน้ำ 2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	
รวมพื้นที่เกษตรกรรม	รวมแผนงาน/โครงการ	

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม 1. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 285 ไร่ 2. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 1,471 ไร่	การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม พื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต 1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สนง.สหกรณ์จังหวัด) 2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร) 3) จัดอบรมการถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูพืชและการจัดการโรค/แมลงศัตรูพืช (กรมวิชาการเกษตร) 4) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (กรมส่งเสริมการเกษตร) การปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต 1) โครงการพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 2) โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 3) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สนง.เกษตรจังหวัด) 4) โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก (สนง.เกษตรจังหวัด) 5) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 6) โครงการส่งเสริมเกษตรผสมผสาน (สนง.เกษตรจังหวัด) 7) โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 8) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 9) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 10) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรรูปแบบประชารัฐ (สนง.เกษตรจังหวัด)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
	11) โครงการศึกษาภาพการดำเนินงานธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 12) โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สนง.เกษตรจังหวัด) 13) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ 14) โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม 15) โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี
2. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 212 ไร่	1) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (กรมชลประทาน) 2) โครงการพัฒนาระบบชลประทานด้วยนวัตกรรม (กรมชลประทาน) 3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน) 4) โครงการพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (กรมชลประทาน) 5) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (กรมชลประทาน) 6) โครงการจัดรูปที่ดินและจัดระบบน้ำในพื้นที่ชลประทานเดิม (กรมชลประทาน)

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลป่าตอง อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต แผน 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570		2566	2567	2568	2569	2570		
	1. ปรับปรุงบำรุงดิน														
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม	1.1 การส่งเสริมการผลิต และการใช้สารอินทรีย์	ราย	50	50	50	50	50	250	750	750	750	750	750	3,750	พด.
เขตปลูกไม้ ผล/ไม้ยืนต้น และเขตเกษตร ผสมผสาน	1.2 การส่งเสริมการ ปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืช ปุ๋ยสด	ไร่	50	50	50	50	50	250	750	750	750	750	750	3,750	พด.
เขตปลูกไม้ ผล/ไม้ยืนต้น และเขตเกษตร ผสมผสาน	1.3 การพัฒนากลุ่ม เกษตรกรใช้สารอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมีทาง การเกษตร	กลุ่ม	-	1	1	1	1	5	-	2,850	2,850	2,850	2,850	11,400	พด.
เขตปลูกไม้ ผล/ไม้ยืนต้น และเขตเกษตร ผสมผสาน	1.4 การส่งเสริมการ ปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดิน กรด	ไร่	20	20	20	20	20	100	300	300	300	300	300	1,500	พด.
	2. การบริหารจัดการน้ำ														
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำ ในไร่นานอกเขต ชลประทาน	บ่อ		1	1	1	1	4	-	20,600	20,600	20,600	20,600	82,400	พด.

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลป่าตอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต แผน 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)(ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570		2566	2567	2568	2569	2570		
	3. การฟื้นฟูและป้องกัน การชะล้างพังทลายของ ดิน														
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม/ พื้นที่แหล่งน้ำ	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อ การอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	75,000	75,000	75,000	75,000	75,000	375,000	90,000	90,000	90,000	90,000	90,000	450,000	พด.
	4. การจัดทำระบบ อนุรักษ์ดินและน้ำ														
เขตปลูกไม้ผล/ ไม้ยืนต้น และ เขตเกษตร ผสมผสาน	4.1 การก่อสร้างระบบ อนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ ลุ่ม-ดอน	ไร่	-	50	50	-	-	100	-	106,000	106,000	-	-	-	พด.
เขตปลูกไม้ผล/ ไม้ยืนต้น และ เขตเกษตร ผสมผสาน	4.2 การก่อสร้างระบบ อนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ เสี่ยงภัยพิบัติทาง การเกษตร	ไร่	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	พด.
เขตปลูกไม้ผล/ ไม้ยืนต้น และ เขตเกษตร ผสมผสาน	4.3 การจัดทำระบบ อนุรักษ์ดินและน้ำพร้อม ปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	ไร่	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	พด.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา:

<http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2566.

กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2566. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2566. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2536-2565). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.

บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน.

สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่. 2566. แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

สถานีพัฒนาที่ดินภูเก็ต

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 11

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

